

Cat.4 #11 Opium-verleden van Nederland en verzoening

By Pieter Bos

Opiumhandel en opiumverslaving associëren we gemakkelijk met China. Maar wie weet dat de Hollanders de opiumhandel naar China op gang hebben gebracht?
En dat het opiumverleden in China de Christenen wordt aangerekend?

Wat weten buitenlanders over Nederland?

We waren van 1-7 juli 2013 in Hong Kong om in een Europese delegatie schuld te belijden voor het Nederlandse aandeel in de opiumhandel op China

De focus van de Chinese huiskerkeiders lag weliswaar meer op het Europese dan op het Nederlandse aandeel, maar dat Nederlandse aandeel mogen we niet overslaan.

Toen we de uitnodiging ontvingen was onze eerste reactie er een van verbazing: "Is Nederland ook hierbij betrokken geweest?" We hebben in de afgelopen jaren regelmatig meegemaakt dat buitenlanders iets negatiefs over ons land hebben onthouden dat dan niet in onze geschiedenisboekjes te vinden is. Het is alsof je een ui afpelt: na de ene laag komt de volgende. En toen we 'VOC' en 'opium' invoerden in Google ontdekten we een heel zwarte bladzijde van onze geschiedenis.

De VOC weer

Aan het eind van de 16de eeuw gingen tal van Hollandse schepen, elk voor eigen "compagnie", op verkenning naar het Verre Oosten. Ook de Spanjaarden en Engelsen deden dat; de Portugezen waren er al. De Republiek heeft toen met veel moeite, visionair en uit winstbejag, de Verenigde Oost-Indische Compagnie, VOC, opgericht, een soort semi-overheidsmultinational (de eerste in de geschiedenis, 1602). Deze VOC was er niet voor kolonisatie maar voor de handel en deed alles om een handelsmonopolie in ZO Azië op te bouwen.

Daarbij pasten ze corruptie, handelsoorlogen, moord en uitbuiting toe. Een voorbeeld: Sri Lanka werd veroverd op de Portugezen. De bevolking, die inmiddels was bekeerd tot het christendom (volgens Rome), kreeg te horen: 'Alleen handel met ons en bekeren tot het protestantisme of je wordt gedood'.

We ontdekten ook nog iets nieuws over de VOC. De VOC bemerkte dat het in Europa importeren van Aziatische producten, met name specerijen, eigenlijk niet zo veel opbracht omdat de Aziaten niet echt geïnteresseerd waren in Europese producten. Maar ze merkten ook dat met regionale handel, handel tussen de alle havens tussen Bombay en Manilla, juist heel veel te verdienen was. Het waren de Hollanders die in die tijd de kooplui van het Oosten werden en nieuwe handelsroutes exploreerden en daar dan ook handelsmonopolies vestigden. En hadden de Aziaten geen belangstelling voor Europese valuta? Geen nood; de VOC gebruikte Indiase zijde en opium als betaalmiddel. Zo kwam Indiase opium, via de bewerkingsfabriek in Batavia, terecht in Formosa, de poort tot China.

Het kwaad van opium, 17-18de eeuw

De 'melk' uit de papaverknop wordt verwerkt tot de opiumpoeder die gesnoven wordt. Het verdovende effect was al eeuwen bekend als geneesmiddel en als drug voor de rijken.

Halverwege de 17de eeuw kwamen de Hollanders op het idee om de poeder te vermengen met tabak en het dan via een pijp te snuiven. Dat was veel goedkoper. Het maakte het verdovingsmiddel opeens tot drug voor de armen; een enorme markt lag open! Een vreselijke ontwikkeling. Bovendien bleek deze vorm van gebruik ook veel verslavender; een stabiele en groeiende markt lag open! Een nog vreselijker ontwikkeling.

Zo leidde een eenvoudige "vondst" tot een enorme economische ontwikkeling EN tot een enorm toenemende verslaving in heel ZO-Azië. Dat was het dubbele Nederlandse aandeel.

Het monopolie dat de VOC in haar tijd instelde werd aan alle kanten omzeild, merkwaardig genoeg vooral door de kapiteins en zeelieden van de VOC zelf. Corruptie en verslaving woekerden hand in hand. (We vragen ons af of deze praktijken van de VOC een wortel zijn van de drugsverslaving in ons land in onze tijd en van de "tolerantie" t.a.v. de coffeeshops)

Toen mid-18de eeuw de Hollandse invloed afnam, en de Engelsen de overhand kregen, verzekerden zij zich van een vaste afzetmarkt voor hun Indiase opium in China.

Opium en macht, 19de eeuw

In het begin van de 19de eeuw was de verslaving in China zo vreselijk toegenomen dat de keizer op een bepaald moment een grote lading opium liet vernietigen. De Engelse vloot greep in om de handelsbelangen te verdedigen. Er volgden twee oorlogen, de "Opium-oorlogen", 1839-1842 en 1856-1860. Na beide oorlogen

werd een voor China zeer vernederend vredesverdrag gesloten door de toenmalige Europese mogendheden: VK, Frankrijk, Rusland, Duitsland, Italië, Zweden, VS, Oostenrijk-Hongarije. Ook andere confrontaties, o.a. buitenlandse hulp bij de 'Boxer-opstanden' in China, liepen voor China nadelig af. In totaal heeft China in de 19de eeuw geleden onder achttien "unequal treaties" (ongelijke verbonden). Daarover zit nog veel bitterheid en haat naar het westen.

In enkele van deze "vredesovereenkomsten" werd niet alleen de import van opium afgedwongen, maar ook de immigratie van zendelingen en de toestemming om te evangeliseren! Bij veel Chinezen leidt deze combinatie nog steeds tot afkeer van het christendom: het is de "egoïstische godsdienst van die westerlingen".

De Chinese kerkleiders wilden graag dat er eindelijk excuses gemaakt zouden worden over die combinatie. Het Nederlandse aandeel van de voorgaande eeuwen was hen onbekend.

Weliswaar was er in Engeland mid 19de eeuw door zendelingen van de toen nog jonge China Inland Mission (de huidige Overseas Missionary Fellowship OMF, in Nederland OZG) protest tegen het Britse beleid op gang gekomen. Door hun liefde voor het Chinese volk en hun geweldige vasthoudendheid is, in de loop van 60 jaar(!) het beleid in Engeland totaal omgegaan en kwam er een eind aan het mensonterend verdienen aan enorme opium exporten. Ik had een uitvoerig telefoongesprek met de directeur van OZG-Nederland. Deze vertelde dat de OMF door deze houding in China, zelfs door de Culturele Revolutie heen, een goede naam heeft bij de Chinese overheid. Maar zoiets weten alleen de Christenen.

Pas begin 20ste eeuw was door de nationale en internationale politiek de vreselijke opium-bedreiging in China in principe het hoofd geboden.

Nu Nederland nog

Toch is bij velen in China de suggestie blijven hangen: Westerlingen zijn slecht en hun godsdienst ook. Het is een duidelijke barrière in de evangelieverkondiging. Daarom hebben huiskerkleiders met klem de wens uitgesproken dat vertegenwoordigers uit Europa het kwaad van de opium-importen publiek belijden.

De eerste week van Juli vond de "homecoming conference" plaats. Er waren + 20.000 deelnemers, waarvan 80% van het vaste land China en 10% uit Hong Kong. Daarnaast Chinezen uit vele Aziatische naties en vele Koreanen en Japanners, 12.000 in de overdekte arena en de overige in de nevenzaal.
